

Szőlőültetvények térinformatikája

A szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról szóló 2004. évi XVIII. törvény új fogalmat vezetett be, amelyet uniós csatlakozásunk is megkövetelt. A tagállamoknak ugyanis a szőlőültetvényeiket digitális térképeket felhasználó térinformatikai rendszerben kell nyilvántartani a termelési potenciál szabályozása, az ágazatra jutó támogatások ellenőrzése érdekében. Ez az új fogalom a VINGIS, a szőlőültetvény kataszter térinformatikai háttere, amely elsősorban a „kivágási, telepítési, szerkezetátalakítási támogatások és az ültetvény alapú támogatások kifizetésének térképi ellenőrzési alapja”. Egy olyan térkép-rendszer, amelyet a szőlész-borász szakma számára is sok hasznot jelent majd.

A bortörvény kimondta azt is, hogy a szőlőültetvény kataszterét a hegybíró vezeti, amelynek országos térinformatikai nyilvántartását (VINGIS) a Földmérési és Távérzékelési Intézet biztosítja.

A fejlesztés 2001-ben kezdődött, amelynek célja, hogy a szőlészeti szempontjából fontos térképeket egy térinformatikai rendszerbe integrálva segítse az ágazat szereplőit. A VINGIS rendszerhez a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, a Hegyközségek Nemzeti Ta-

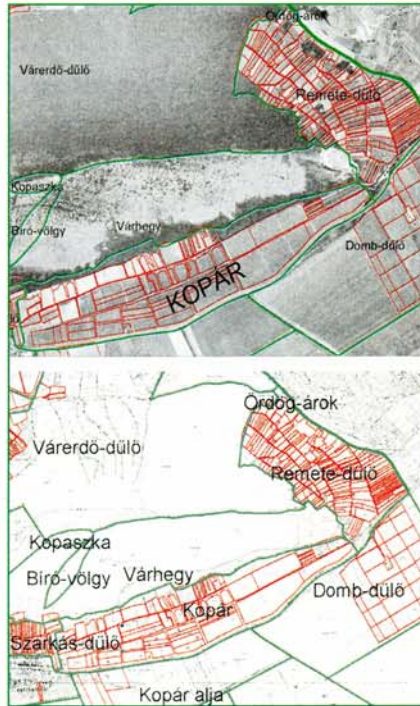
nácsa, az FVM Szőlészeti és Borászati Kutatóintézete, valamint az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet fér hozzá, feladatainak ellátásához szükséges mértékben (1. ábra). A hegybírók a saját illetékességi területükhöz tartozó térképekkel rendelkeznek.

A 102/2004. (VI. 3.) FVM rendelet 3. paragrafusának megfelelően a VINGIS adatbázis tartalmazza a szőlőültetvények (hegybírói nyilvántartásokban – HEGYIR – szereplő) országos fedvényét, a kivágott ültetvényi-, a topográfiai- és megyehatár fedvényt; a hegy-

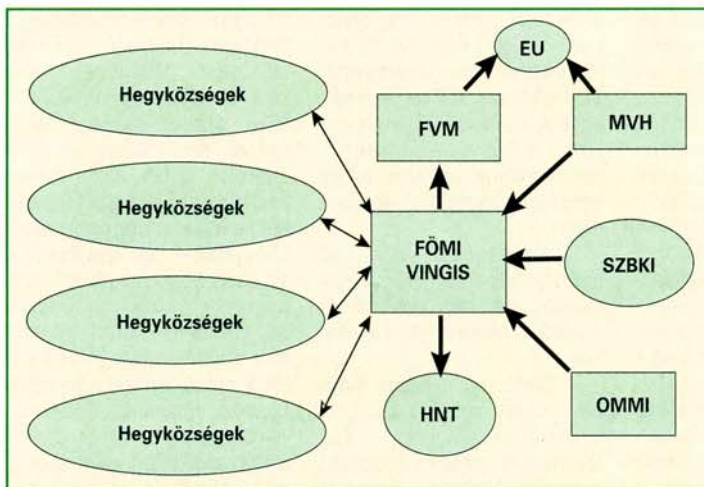
községi határ- és a termőhelyi kataszteri fedvényt. A Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet termőhelyi kataszteri térképeinek már a múltban is az államilag támogatott szőlőte-

Ez a rendelet lehetővé teszi, hogy a minőségi termelés javítása és az eredetvédelem céljából a rendszer további szakmai térképekkel (fedvényekkel) kiegészíthető legyen

az anyagi lehetőségek függvényében. Ilyen az 1:10 000-es topográfiai térkép alapján készült nagyfelbontású digitális domborzatmodellből levezetett, a tengerszint feletti magasságot ábrázoló fedvény (magasságintervallum fedvény); a terület dőlésszögeit az SZBKI által meghatározott lejtőkategóriánként ábrázoló fedvény; a terület dőlési irányait ábrázoló kitétségek fedvény. A dűlő fedvény a Földmérési és Távérzékelési Intézet földrajznev-

2. ábra: A földrajznev elhelyezési vázlat digitális térinformatikai feldolgoása ortofotón és kataszteri térképen (Villányi borvidék, részlet)

1. ábra: A VINGIS rendszerhez való hozzáférés elvi vázlata

lepítések odaitélésében volt fontos szerepe. A termőhelyi alkalmasságot kifejező ponttérképek meghatározásában a terület fagykár gyakorisága és lejtése, égtáji kitétsége kapta a legnagyobb súlyt. Valamennyi tényező a VINGIS térinformatikai rendszerben is külön térképretegekkel szemléltethető, új összefüggésekre is rávilágítva elemezhető.

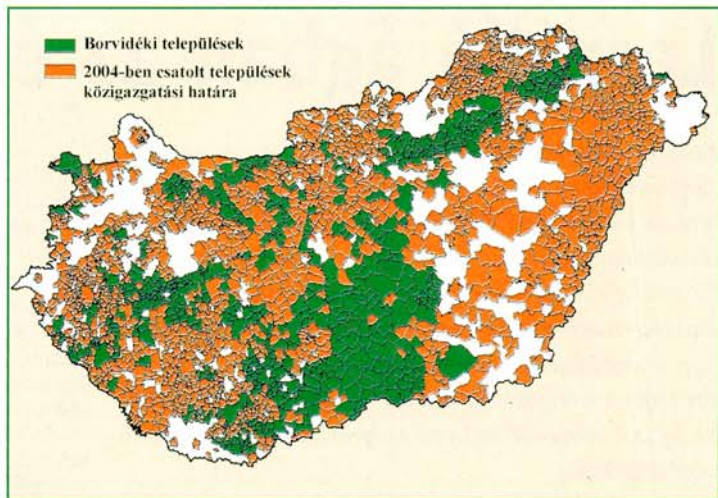
rendezési programjából származó, a dűlőhatárokat tartalmazó digitális térkép. A FŐMI 1989 óta végzi az 1:10 000 méretarányú topográfiai térképek tematikájához illeszkedő földrajznev-rendezést. A hegy- és dűlőnév, a földrajznev elhelyezés digitális térinformatikai feldolgoása a VINGIS rendszerhez kapcsolva (2. ábra) az eredetvédelem megalapozását segíti.

A bortörvény a hegyközségek hatáskörét országossá tette ki (3. ábra), így a borvidékeken kívüli szőlőültetvények művelőinek is be kell jelentkezniük a hegyközségi rendszerbe. Az innen érkező

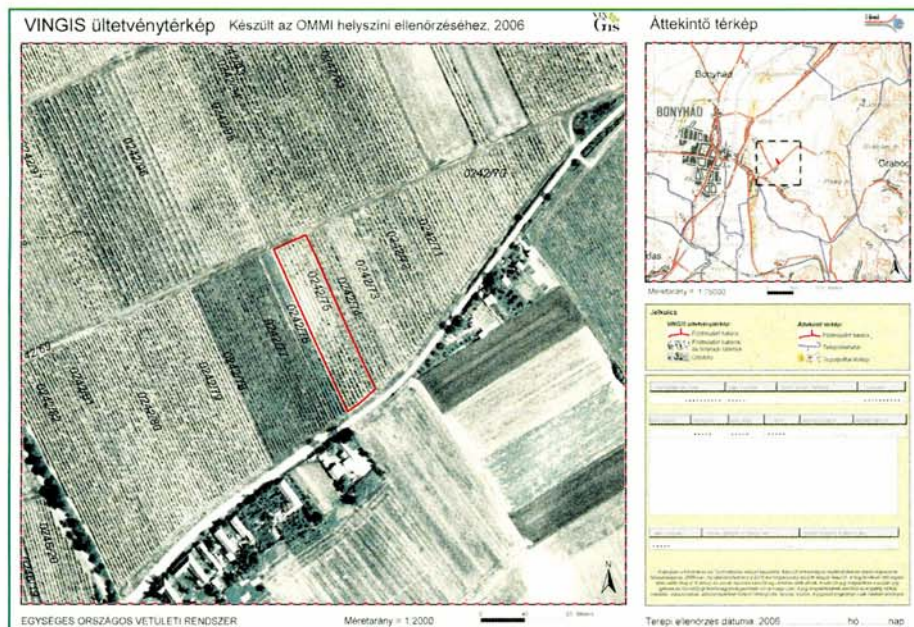
új adatokat is meg kell feleltetni a VINGIS rendszerben, amely nyilván csak az új adatbázis feltöltése után lehetséges. A végleges alapállapot kialakítása csak a hegybirk helyismeretével, az ő közreműködésükkel történhet, felhasználva a kataszteri térképek és az ortofotók információit is. A VINGIS rendszer fenntartása folyamatos, a változásvezetés a borpiaci év kezdetén, évente egy alkalommal történik.

Az Európai Bizottság 2004. október 6-ai határozatában (2004/687/EK) megállapította a szőlőültetvények szerkezetátalakítására és átállítására tervezett 2005. évi pénzügyi juttá-

dent rendben találtak. Tavalyelőtt és az elmúlt évben kísérleti jelleggel, a VINGIS adatbázis-rendszerének felhasználásával minden szerkezetátalakítási és kivágási támogatási pályázathoz a FÖMI egyedi térképeket nyomtatott az OMMI (MVH) számára. Az egyedi térképek ortofotóval támogatva készültek. A térképi ábrázolás mellett az ellenőrzést segítő speciális

3. ábra: A hegyközségek hatáskörének kiterjesztése a 96/2004. (VI. 3.) FVM rendelet szerint

4. ábra: Egyedi VINGIS térképminta a helyszíni ellenőrzéshez

tást. A 2004-ben csatlakozott szőlőtermesztő tagállamok az összes támogatás kevesebb, mint 5 százalékát kapták, de ennek fele (mintegy 2,5 milliárd Ft) Magyarországra. 2006-2007-ben is hasonló mértékű támogatást igényelhettünk ezen a jogcímen, kiegészítve a szőlőterületek végleges kivágásáért járó támogatással. Az elmúlt évben például már több mint 8 milliárd forint volt igényelhető két jogcímen, amennyiben az ellenőrzések is min-

szakadatok is felkerültek a dokumentumra (4. ábra).

Ezeket a szakadatokat a VINGIS adatbázis-rendszerébe integrált külső adatbázisok, illetve a VINGIS saját (generális) adatbázisai szolgáltatják. A tapasztalatok igazolták, hogy az egyedi VINGIS-térképek nélkül a terepi ellenőrzések megbízhatósága, az ellenőrzendő terület egyértelmű azonosítása nem minden esetben elérhető. Ezen tapasztalatok után a 2006. évi ágazati

támogatásokra (kivágási, szerkezetátalakítási és -átállási) vonatkozó pályázatokhoz is igényelték az egyedi VINGIS-térképek előállítását az ellenőrzést végző szervek. További igény is megfogalmazódott ugyanebben az irányban, a 2007. évi támogatás-ellenőrzésekre vonatkozóan.

A VINGIS működésének megkezdése után a 102/2004. (VI. 3.) FVM rendelet 7. § (2)-ben meghatározott „betekintési jogot” a FÖMI-ben felállí-

tott központi szerverről jelszóval védett internetes kapcsolaton keresztül biztosítjuk. Intézményre szabott (térkép, adat) hozzáférési lehetőséget alakítottunk ki a feladatok ellátásához szükséges adattartalommal.

A <http://www.vingis.hu> 2006. május 18-ára elérhető. A VINGIS próbaüzeme május 25-én, a kiszolgáló szerver FÖMI központi szerverhelyiségben való elhelyezésével elkezdődött. A VINGIS web-szerverének üzembeállása (a próbaüzem után) lehetőséget biztosít a pályázatok fogadó, elbíráló és ellenőrző szervek számára a beérkező kérelmek előzetes szűrésére, egyes kulcsadatok ellenőrzésére. Ezen adatok a VINGIS adatbázis-rendszerébe és téradatái nélkül nem állnak rendelkezésre, így a VINGIS rendszer működése az ellenőrzések pontosságát, hitelességét is nagyban megnöveli.

Létrejött tehát egy korszerű, országos adatbázis és térinformatikai rendszer, amely szakmai elemzésekre, új összefüggések felfedezésére is alkalmat ad. A VINGIS üzemeltetése reményeink szerint a teljes szőlész-borász vertikum fejlődését szolgálja.

DR. MARTINOVICH LÁSZLÓ
vezető főtanácsos
VINGIS programvezető, FÖMI